

Amor i odi, l'exemple de l'Alguer

Rafael Caria, alguerès, poeta d'obra quasi secreta, historiador enamorat de la seua terra, darrer premi Jaume I. L'hem entrevistat en la casa àmplia, acollidora, exquisidament decorada, de Matilde Salvador, la compositora castellanenca. Amable amfitriona, ara, d'entrevistador i víctima. Des d'on m'assec veig, a través d'un amplí finestral, la ciutat de València per la banda del riu. Les baranes d'Estellés, les casernes, la piscina València. Cap a la dreta s'intueix el mar. Una intuïció feta seguretat en la veu cadenciosa, llatina, vernissada de Rafael Caria.

—*I Creus que a aquesta banda de la mar es coneix, interessa, la situació de la cultura catalana de l'Alguer?*

—Crec que molt per damunt. Jo, durant molts anys, no he fet altra cosa que venir aquí, a les terres catalanes, per donar informació, com molta altra gent de l'Alguer i d'aquí. Ara bé,

Rafael Caria, poeta alguerès. Una ciutat d'un heroisme secret, exemplar. Una poesia íntima, relacionada amb la terra, l'amor i l'odi. Polèmica, també, com la ciutat de la qual naix.

E. Sòria

per a l'aixecament de la nostra cultura i per incloure la cultura alguerera dins el context nacional que li correspon, cal aconseguir una relació moltíssima més estreta amb els Països Catalans, de la mateixa manera que cal, urgentment, arribar als mitjans de comunicació, perquè la gent de l'Alguer com-

prengui que s'ha de realitzar a casa nostra la normativització que a Catalunya i a la resta dels Països s'ha dut a cap des de 1913. Entre nosaltres, dissortadament, encara avui hi ha gent que, això, ho discuteix —i discutir-ho encara seria una cosa positiva—, hi ha gent que nega per principi qualsevol intent de normativitzar la llengua segons els principis unitaris. Encara sort que al Segon Congrés de l'àrea territorial de l'Alguer la majoria ha decidit posar en marxa els instruments que calguin per iniciar una normativització funcional de la llengua, i aquesta situació podrà ser superada.

Caria parla pausadament. Els mots Alguer, ciutat, nació, llengua, signifiquen perceptibles elevacions d'accent. Un ritme apassionat davall la calma.

—*Quin és el grau de vitalitat del català a l'Alguer i com es manifesta aquesta vitalitat culturalment?*

—Mira, el fet del català a l'Alguer

DOMÈNEC UMBERT

«Entre els contemporanis: Montales, Ungaretti, Quasimodo, Espriu, Papasseit i Pere Quart.»

té una explicació. L'Alguer ha estat, històricament, una ciutat fortalesa de gran poder militar i, sobretot, de gran poder comercial i econòmic. Aquest poder, malgrat els fets bèl·lics, les epidèmies, la pestilència, etc., ha estat sempre en mans de l'ètnia originària catalana. La gent que ha emigrat per treballar a l'Alguer la primera cosa que feia, i que encara avui fa, era aprendre la llengua que li facilitava la promoció social i l'adquisició dels coneixements del poble on s'integrava. Aprendre l'alguerés era el seu primer salconduit. Això ha produït que, encara que les pestilències, la guerra, etc., hagen delmat l'ètnia originària, i que molts dels llinatges avui existents a l'Alguer siguin sards, aquest poble se segueixi sentint català, amb totes les implicacions. Els algueresos saben que no són sards. Hi ha una diferència lingüística, cultural, fins i tot social, en alguns aspectes, entre algueresos i sards, ben evident. En aquest sentit, dins Sardenya, l'Alguer és encara una ciutat privilegiada, sobretot culturalment.

Responent a la segona part de la pregunta, a l'Alguer hi ha hagut diferents moviments de renaixença; en aquest moment n'estem vivint un. Cronològicament, el tercer, que podria ser també el darrer, si els algueresos no comprenen que cal que la llengua dels pares s'ensenyi als fills o aquesta llengua morirà, com també moriran els pares. Això és fonamental. Ara, hi ha una sèrie d'iniciatives interessants. Una escola amb diversos nivells, corals, grups musicals, possibilitats d'accedir a la ràdio i la televisió...

—*I Quina és la relació dels algueresos amb els sards?*

—A tota Sardenya, si véns un dia, quan esmentis l'Alguer et diran: «Ah, sí, *sos catalanos de s'Alguer.*» És a dir, els sards són ben conscients que nosaltres som catalans i que parlem una llengua diferent a la seua. No hi ha cap conflicte per aquest cantó. Ara bé, la veritat és que Sardenya és una terra subdesenvolupada. Sardenya és el tercer món dins la Mediterrània. Un tercer món on hi ha una presència massiva de cossos militars d'ocupació italians i de l'OTAN. La presència OTAN a Sardenya ocupa quilòmetres

i quilòmetres per fer exercicis militars amb armes convencionals i no convencionals, robant a Sardenya milers d'hectàrees de terres útils, de costes, etc. Avui s'ha aixecat un moviment d'emancipació nacional a Sardenya. Els partits sucursalistes de l'Estat italià han intentat obstaculitzar-lo, neutralitzar-lo. Els algueresos, com a membres d'una nació oprimida, és lògic que vegem amb simpatia un moviment que parla d'independència i autodeterminació.

—*I Hi ha, doncs, alguna mena de confluència entre sards i algueresos davant el centralisme italià?*

—Els algueresos som federalistes.

«Encara hi ha gent que discuteix avui qualsevol intent de normativització.»

Cal tenir en compte que l'Alguer és una ciutat, la capital cultural i nacional de la qual és molt lluny, fora de l'illa. Siga dins de l'Estat italià o dins una Sardenya independent, els algueresos sempre serem una minoria. És suficient que se'ns reconegui la identitat catalana de l'Alguer i l'autogestió de la cultura, l'economia, de la nostra municipalitat.

—*li com veu l'Estat italià aquestes qüestions?*

—Quant als sards, Itàlia és lluny. Itàlia és l'opressora de Sardenya. Cap sard no oblida que és la darrera potència que ha dominat l'illa i que l'ha

explotada d'una manera monstruosa, bestial, diria. Gràcies a l'Estat italià, Sardenya es troba avui amb set-cents mil emigrants sobre una població d'un milió vuit-cents mil. Per als italians, en canvi, Sardenya és un poble bàrbar. Això és una visió clarament racista dels sards. És cert que a Sardenya s'ha conservat una cultura primitiva autòctona, la qual cosa no vol dir en absolut bàrbara. És una cultura amb arrels molt llunyanes i molt interessant d'estudiar. Si, a banda d'això, el nivell cultural de Sardenya és baix, no és amb bases militars com s'elevàrà ni com es resoldran els problemes de l'illa. La veritable barbàrie és el fet de l'opressió de l'home... Respecte a l'Alguer, se'ns reconeix una certa especificitat, i poca cosa més.

—*Parlem, per acabar, de la teua poesia, i Podries definir les teues coordenades literàries?*

—La meua poesia, en gran part, està per sortir encara, perquè les meves inquietuds havien anat més cap a la història, la filologia... La poesia ha estat sempre per a mi un fet molt íntim, molt privat. La meua poesia està relacionada amb la terra, amb la qual visc una relació d'amor i també d'odi, i com que m'estimo moltíssim la meua terra, la meua ha de ser una poesia afectuosa, però també polèmica. La meua formació cultural ha estat fonamentalment italiana. Jo no puc deixar d'esmentar dos poetes clàssics italians: Leopardi i Foscolo. També alguns contemporanis com Montale, Ungaretti, Quasimodo. Però la meua producció té com a punt de referència poetes catalans com Riba, Foix. I també Espriu, Papasseit, Pere Quart. Aquests són els punts de referència per a mi. Jo no puc dir si hi és palesa aquesta influència. Ho espero. N'estaria veritablement orgullós. Aviat sortirà el meu primer recull, quaranta-quatre poemes, deu dels quals han estat musicats per Matilde Salvador, gran amiga que, així, podem dir que em batejarà. Presentarà el recull Jordi Carbonell, el qual tinc l'orgull d'anomenar el meu mestre de vida, de cultura i d'ideals.

En acomiadar-me de Rafael Caria pense en la ciutat d'on ve, quaranta mi! habitants la meitat dels quals parlen encara una llengua que han mantingut durant segles, aïllats, solitaris, mar enllà. Mire, per darrera vegada, al finestral, la ciutat de València, comparances odioses. A Sardenya hi ha una ciutat d'un heroisme secret, exemplar.